

ЕФЕКТИВНОСТ НА ОТГЛЕЖДАНЕТО НА ОВЦЕ, КРЪСТОСКИ С МЕСОДАЙНИ ПОРОДИ В ПЛАНИНСКИТЕ И ПОЛУПЛАНИНСКИ РЕГИОНИ НА БЪЛГАРИЯ

**Йовка Попова, Стайка Лалева, Станимира Кирилова, Петя Славова,
Георги Калайджиев, Владимир Карабашев**
Земеделски институт – Стара Загора

ECONOMIC EFFICIENCY OF BREEDING MEAT-TYPE CROSSBREED SHEEP IN THE MOUNTAINS AND HILLY REGIONS OF BULGARIA

**Yovka Popova, Staika Laleva, Stanimira Kirilova, Petya Slavova, Georgi Kalaidjiev,
Vladimir Karabashev**
Agricultural Institute - Stara Zagora

ABSTRACT

The object of the study is to analyze the opportunity for sheep-breeding of meat-type crossbreeds in the mountain and hilly regions of Bulgaria.

Study took place in a farm with 100 ewes and the respective categories of lambs and rams. For the mating procedure were used rams from the Ile De France and Mouton Sharolais breeds. During the winter period sheep have been hand-fed as follows – 0,600 kg concentrate mixture, 2 kg roughage and 1 kg hay per ewe daily. Before and during the mating period /about 45 days/ ewes are given 0,300 kg wholegrain per day. Whole grain and roughage necessary for the feeding of ewes the farmer should buy but hay is self-provided. There is an average fertility per ewe 130%, average yield of wool 2,2 kg and 20% repair of the flock. There is only one person in the farm to serve the sheep. The income and costs in the farm are estimated at current prices in 2012.

It has been established that:

1. Under the condition of the study sheep-breeding of meat-type crossbreeds does have the expected economic effect
2. With a view to increasing the income of sheep-breeding farmer should pay attention to increasing the fertility of ewes and saving the new-born lambs.

Key words: *sheep, farm, incomes, costs, profit*

България е силно урбанизирана страна, като две трети от населението и е съсредоточено в градовете. Това поражда демографски деформации в селското стопанство. Тези процеси засегнаха в най-голяма степен районите на Родопите, Странджа-Сакар, Източна Стара планина и Средна гора. Там гъстотата на населението е под 50 души на кв.км. Основен проблем не само в тях, но и за всички селскостопански райони на страната е безработицата. Нарастващата и структурна безработица има най-голям ефект върху миграционните процеси. Средният коефициент на безработица в планинските и полупланински региони към 31.12.2010 г. е значително над средния за страната, а средният коефициентът на заетост е около 45% - под средното за страната /www.strategy.bg/FileHandler.ashx?fileId=1734/.

Осигуряването на необходимите условия за развитие на малкия и среден аграрен бизнес ще доведе до разкриване на нови работни места и изграждане на трайни връзки между частния и държавен сектор на икономиката.

Главна роля за развитието на посочените региони ще има възстановяването на животновъдството. Отглеждането на животни е било и ще бъде основен поминък за населението от планинските и полупланински части на България, характеризиращи се с наличието на богати пасища, което способства значително намаляване разходите за

изхранване на животните. Там се отглеждат овце с различно породно направление – цигай, млечни кръстоски или тънкорунни овце, които се заплождат с месодайни кочове.

Станков и кол. /2000/ са анализирали производството във ферми с различно направление и са установили, че оптимизирането на функцията „фураж-продуктивност“ би довело до достигането на икономическият оптимум, при който единица продукция се постига с най-малък прираст на разходите.

Оджакова и кол. /2009/ са изследвали икономическата ефективност на отглеждането на Каракачанската порода овце, а **Попова и кол. /2011/** - икономическа ефективност на преработката на краве и овче мляко, произведено във фермите на ОСЗЖ-Смолян.

В България с най-широко разпространени са месодайните породи Ил дьо Франс и Мутон Шароле. При промишленото кръстосване хетерозисният ефект по отношение на интензитета на растеж гарантира достигането на жива маса 20-22 кг на 2-2,5-месечна възраст /**Лалева и кол., 2006/**.

Попова и кол. /2007/ са проучвали икономическата ефективност на млечни и месодайни ферми в интензивните райони на страната, но липсват изследвания за ефективността на отглеждане на специализирани месодайни породи или техни кръстоски в планинските и пололупланински региони на страната.

Целта на настоящото проучване е да се анализира е възможността за отглеждане на овце, кръстоски с месодайни породи в планинските и полупланинските региони на страната.

МАТЕРИАЛ И МЕТОД

Анализирана е ферма за 100 овце майки със съответните категории агнета, шилета и кочове. Заплождането е с кочове от породите Ил дьо Франс и Мутон Шароле. Храненето през зимния период е на ясла, като се предвиждат по 0,600 кг концентриран фураж, 2 кг силаж и 1 кг сено на една овца дневно. Преди и по време на заплождане /около 45 дни/ овцете се подхранват с концентриран фураж по 0,300 кг дневно. Предвидено е необходимите концентриран фураж и силаж да се закупуват и собствено производство на сено. Средната продуктивност на овца-майка е 130% плодовитост, 2,200 кг вълна при 20% ремонт на стадото. Животните в стопанството се обслужват от един човек. Приходите и разходите са устойчиви при действащите през 2012 г. цени.

РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНЕ

Необходимите фуражи за изхранване на животните в стопанството са представени на таблица 1. Най-голям дял в структурата на разходите за фуражи заемат разходите за закупуване на концентратната смеска -57,63% и силаж - 32,66%.

В таблица 2 са представени производствените разходи за дейността. Разходите за фуражи заемат най-голям дял – 59,45%, следвани от разходите за труд – 31,98%.

Приходите от дейността са отразени на таблица 3. Приходите от реализация на агнета заемат 89,15%. Незначителен е дялът на приходите от реализация на бракуваните овце майки и вълна. Ето защо вниманието на стопаните трябва да бъде насочено към повишаване плодовитостта на овцете майки и опазване на родените агнета.

На таблица 4 са представени икономическите резултати от дейността. Ако стопанството получава субсидии от ДФ „Земеделие“ се реализира печалба в размер на 5872 лв., печалбата, отнесена на една овца майка е 58,72 лв., а нормата на рентабилност – 27,95%. Ако стопанството осъществява своята дейност без субсидиране от държавата печалбата е 1872 лв., печалбата от една овца майка е 18,72 лв., нормата на рентабилност – 8,90%.

ИЗВОДИ

1. При условията на проучването е икономически целесъобразно отглеждането на овце, кръстоски с месодайни породи.

2. С оглед повишаване доходите, вниманието на стопаните да бъде насочено към повишаване плодовитостта на овцете майки и опазване на родените агнета.

ЛИТЕРАТУРА

1. Лалева, С., П. Славова, Й. Попова, Г. Бойковска, Ж. Кръстанов. 2006. Проучване плодовитостта и живата маса при агнета Мутон Шароле, Ил дьо Франс и Тракийска тънкорунна порода. . Международна научна конференция “Стара Загора 2006” , т. II, Ветеринарна медицина. Животновъдство,388- 395, www.sustz.com/conf.html
2. Оджакова, Ц., Попова, Й., С. Лалева, П. Славова, В. Димова. 2009. Икономическа ефективност на отглеждането на Каракачанската порода овце. Животновъдни науки, №3, с. 24-27.
3. Попова, Й., С. Лалева, П. Славова, Ж. Кръстанов, С. Станев. 2007. Икономическа ефективност на млечни и месодайни овцевъдни ферми в интензивните райони на страната. Овцевъдство у нас и в Европа. Сборник от научни доклади, 250-255. http://zooferma.info/economic_effectiveness.html
4. Попова, Й., Ц. Оджакова, С. Лалева, П. Славова, В. Димова, В. Гайдарска. 2011. Икономическа ефективност на преработката на краве и овче мляко, произведено във фермите на ОСЗЖ-Смолян. Животновъдни науки, №3, 16-19.
5. Станков, И., И.Георгиев, Я. Цветанова, М. Петев. 2000. Анализ на себестойността и оптимизация на количествени зависимости на основните продуктивни направления в овцевъдството. Икономика и управление на селското стопанство, №3, 50-56.
6. www.strategy.bg/FileHandler.ashx?fileId=173/.

Табл. 1. Необходими фуражи
Table1. Necessary feeds

Фураж Feed	Количество, т Quantity, t	Стойност, лв. Value, lv.
Силаж Silage	24	4080
Ливадно сено Meadow hay	21	1050
Концентратна смеска Concentrate mixture	15	7200
Стартерна смеска Stsrter mixture	0,180	162
Всичко Total	60,180	12492

Табл. 2. Производствени разходи от дейността, лв.
Table 2. Production costs, lv.

Показател Indices	Стойност, лв. Value, lv.
Фуражи, Feeds	12492
ФРЗ с ДОО, Labour costs	6720
Вода, ел. енергия, ГСМ Water, Elec. energy, Fils	600
Медикаменти и лечение Medical costs	500
Амортизации, Amortization	400
Др. разходи, Other costs	300
Всичко разходи Total costs	21012

Табл. 3. Приходи от дейността, лв.

Table 3. Incomes, lv.

Продукция Production	Количество, т Quantity, t	Стойност, лв. Value, lv.
Агнета, lambs	3400	20400
Овце- брак Waste Sheeps	1000	2000
Вълна, Wall	220	484
Общо, Total		22884

Табл. 4. Икономически резултати от дейността

Table 4. Economical results

Показател Indices	Стойност Value
Приходи, лв. Incomes, lv.	22884
Производствени разходи, лв. Costs, lv.	21012
Субсидии, лв. Subsidies, lv.	4000
Печалба, лв. със субсидии, лв. Profit with subsidies, lv.	5872
Печалба, отнесена на 1 овца майка със субсидии, лв. Profit per sheep with subsidies, lv.	58,72
Нр, % със субсидии Rate of profitability with subsidies, %	27,95
Печалба, без субсидии, лв. Profit with subsidies, lv.	1872
Печалба, отнесена на 1 овца майка без субсидии, лв. Profit per sheep without subsidies, lv.	18,72
Нр, % без субсидии Rate of profitability without subsidies, %	8,90